

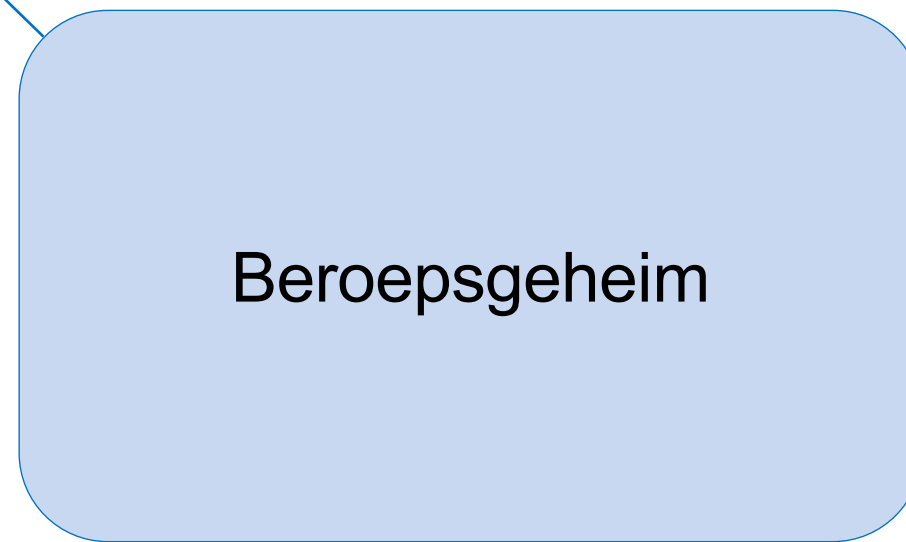
BEROEPSGEHEIM EN PATIËNTENRECHTEN

Tom Goffin – Violette Vanscheeuwijck

(GEDEEELD) BEROEPSGEHEIM

Wat?

Voor wie?

Beroepsgeheim

Doorbreken van beroepsgeheim

Kennis uit hoofde van het beroep

Geheimen

Toevertrouwd

Patiënt

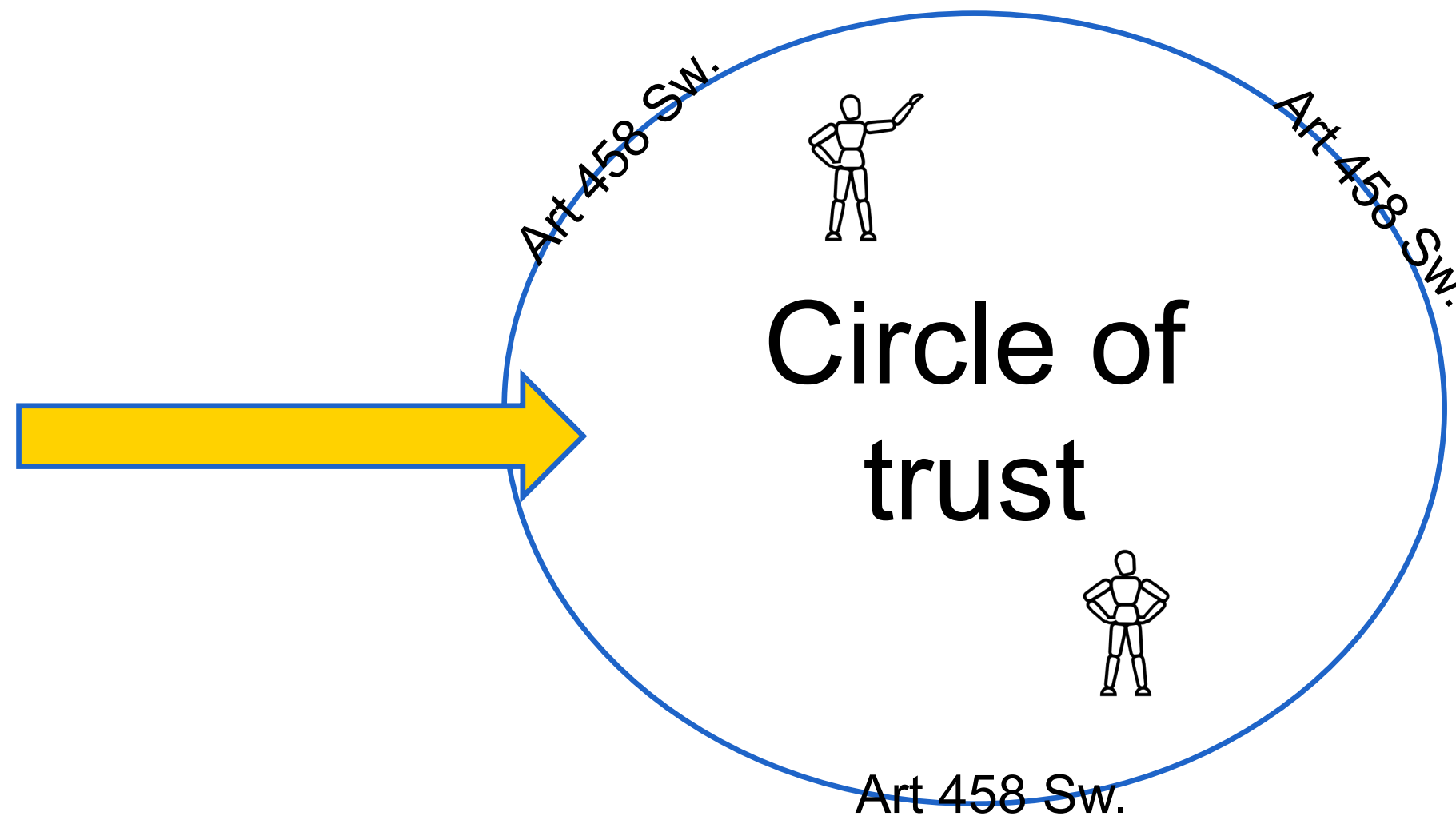
Opzettelijk

Bekendmaken

Aan onbevoegden

Andere geheimplichtigen

HET WAAROM VAN HET BEROEPSGEHEIM

Geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte of voor een parlementaire onderzoekscommissie getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet, het decreet of de ordonnantie hen verplicht of toelaat die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van een jaar tot drie jaar en een geldboete van honderd euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen.

HOE VANDAAG INTERPRETEREN?

- Oud begrip – binnen strafrecht geschreven voor de medische sector
- Vandaag: ontzettend breed toepassingsgebied gekregen
- Privaat belang van de patiënt
  - Functionele benadering
- Algemeen belang
  - Vertrouwen in beroep & maatschappelijk belang
  - Absolute benadering

Nieuw evenwicht
zoeken

EVOLUTIE VAN HET BEROEPSGEHEIM

Art. 458 Sw.

Code pénal 1810/ 1867
Gewijzigd in 1996, 2002
en 2017

Art. 458bis Sw.

Ingevoegd 2000
Gewijzigd 2011, 2012,
2016, 2018, 2022

Art. 458ter Sw.

Ingevoegd 2017

BEROEPSGEHEIM ≠ DISCRETIEPLICHT

- Discretieplicht = de verplichting om bij het uitoefenen van zijn functie geen vertrouwelijke gegevens vrij te geven aan anderen dan diegenen die gerechtigd zijn er kennis van te nemen
- Voor wie? Eénieder die werkzaam is in een organisatie of dienst, zowel voor alle werknemers als voor alle ambtenaren
- = bescherming voor het niet doorgeven van gegevens **buiten** de organisatie
- Binnen organisatie geldt verbod niet t.a.v. collega's of hiërarchisch oversten

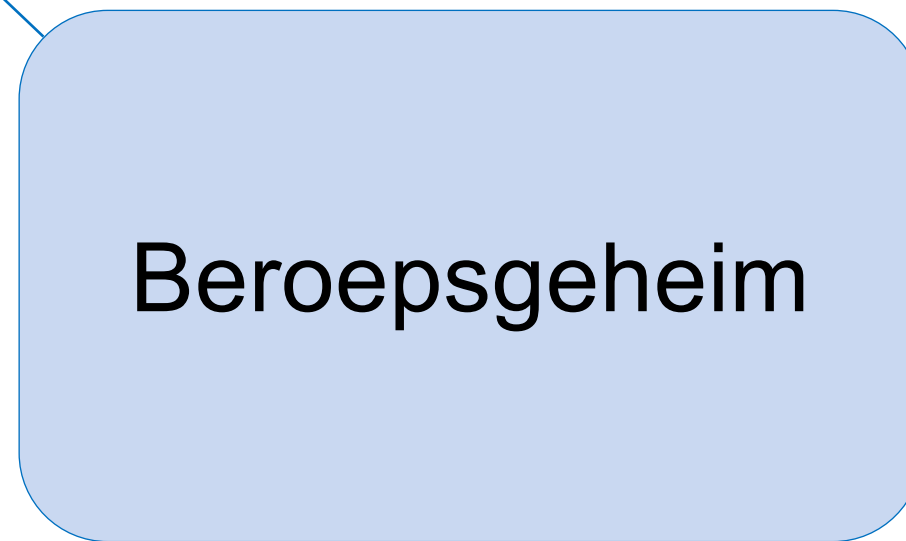

DISCRETIEPLICHT WETGEVING

- Oa. ingeschreven in art. 17, 3° van wet op de arbeidsovereenkomsten
  - “De werknemer is verplicht zowel gedurende de overeenkomst als na het beëindigen daarvan, zich ervan te onthouden fabrieksgeheimen, zakengeheimen of geheimen in verband met persoonlijke of vertrouwelijke aangelegenheden, waarvan hij in de uitoefening van zijn beroepsarbeid kennis kan hebben, bekend te maken”
- Individuele arbeidsovereenkomsten
- Arbeidsreglement
- Deontologische code
- ...

Wat?

Voor wie?

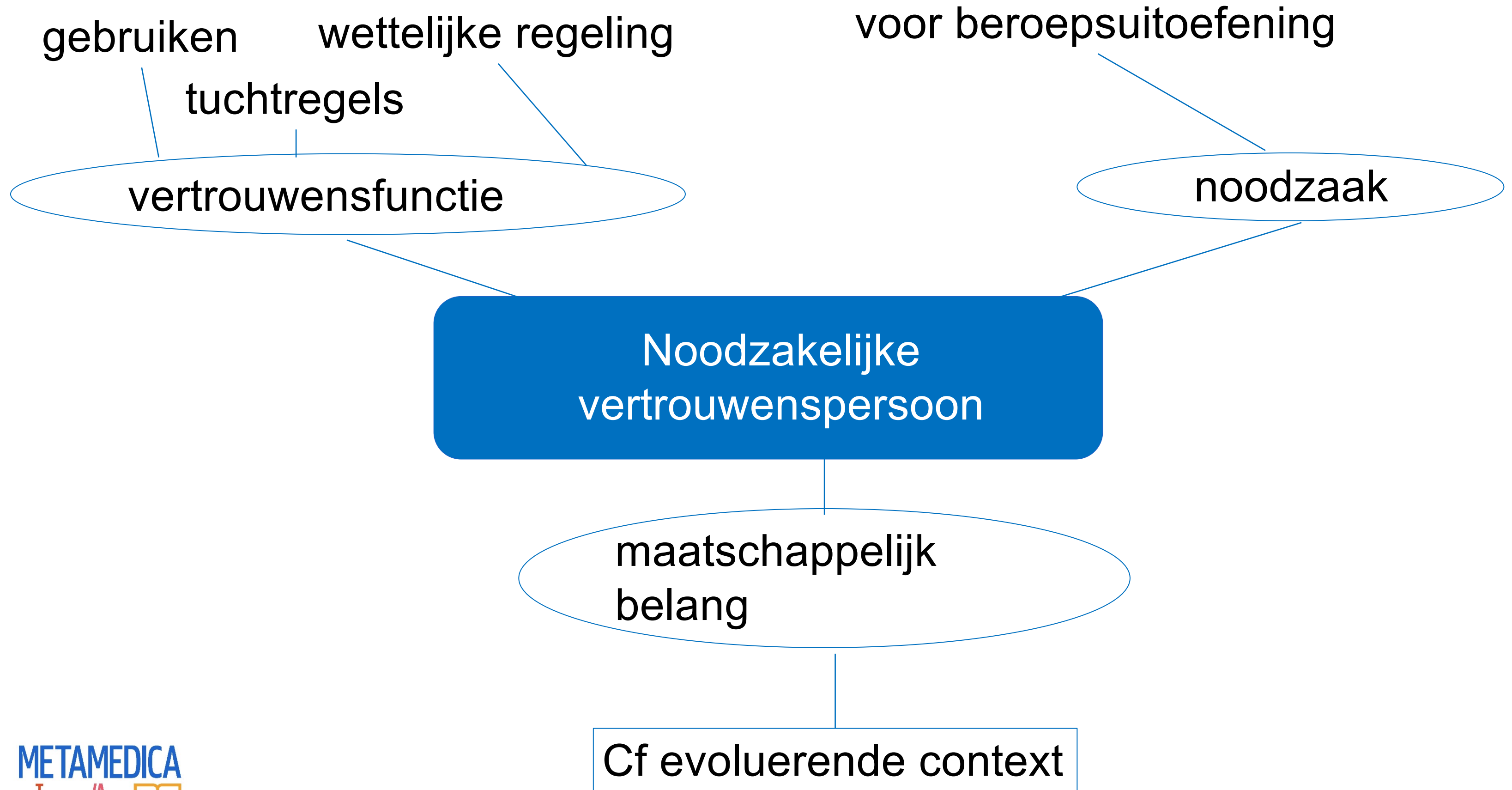
Doorbreken van het beroepsgeheim

CASUS

- Je werkt als diëtist in een ziekenhuis in een multidisciplinair team, waaronder ook artsen, verpleegkundigen, ergotherapeuten en maatschappelijk assistenten. Binnen dat multidisciplinair team vindt wekelijks een overleg plaats waarbinnen concrete casussen met naam en toenaam worden besproken. Ten einde zoveel mogelijk nuttige informatie over de betrokken patiënten te verzamelen, wordt ook aan het poets- en het onthaalpersoneel gevraagd om indien mogelijk op dit overleg aanwezig te zijn.

VOOR WIE? LETTERLIJK

- *Geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd*

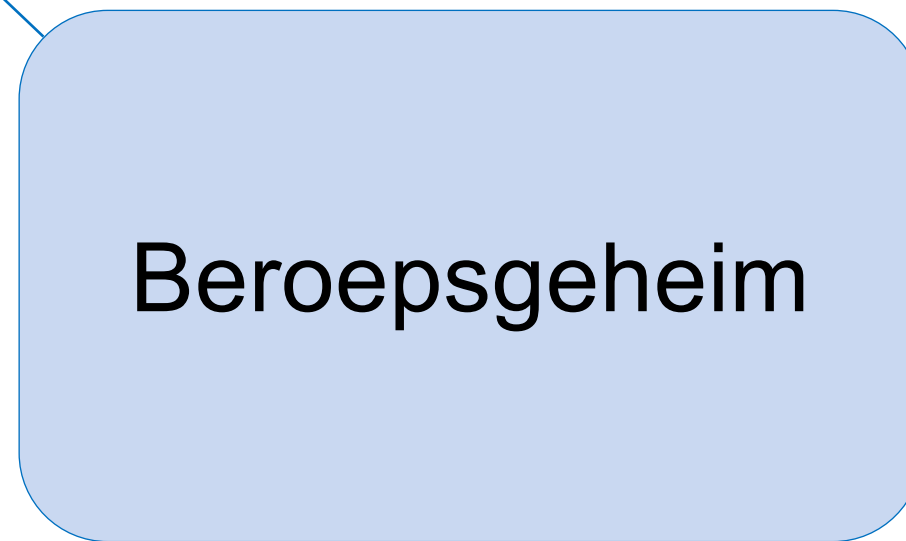

WEL OF NIET?

- Poetspersoneel
- IT medewerker in een dienst van een OCMW
- Arts in opdracht van een verzekeringsmaatschappij
- Klinisch psycholoog
- Kinderverzorgster
- Onthaalpersoneel binnen het ziekenhuis
- Maatschappelijk assistent

Wat?

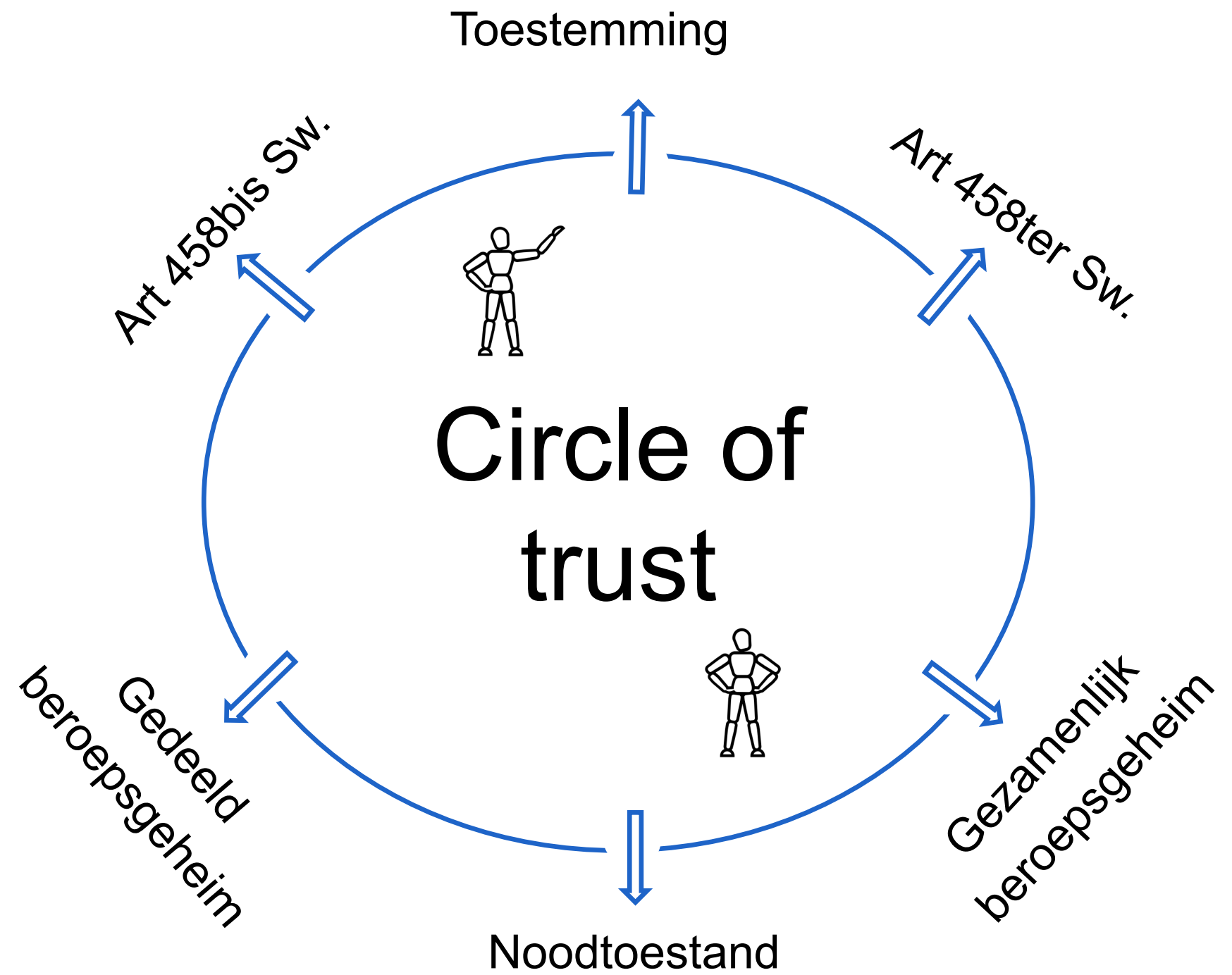
Voor wie?

Doorbreken van het beroepsgeheim

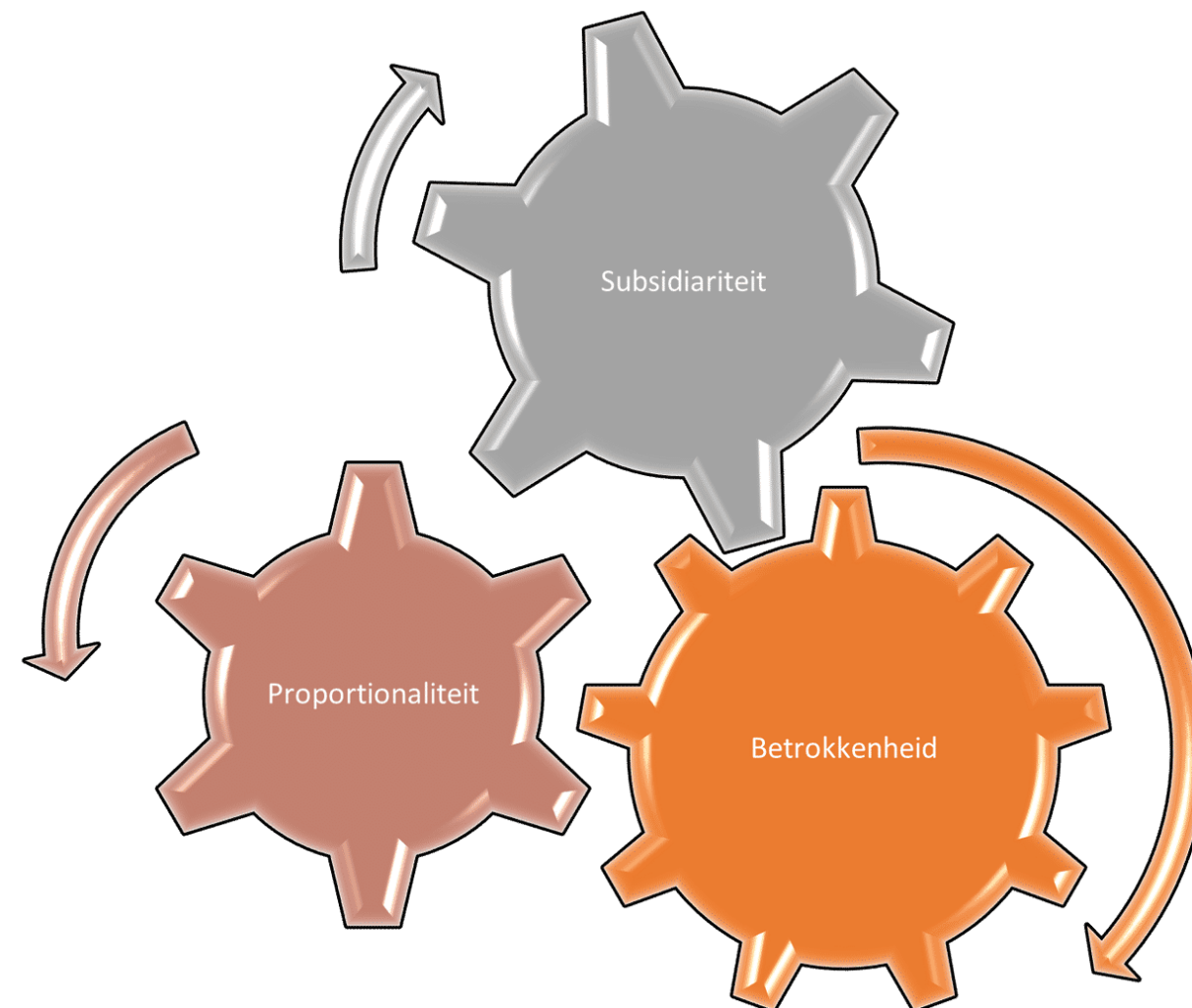

DOORBREKEN VAN HET BEROEPSGEHEIM

VERNIEUWDE WET PATIËNTENRECHTEN

- De zorgverlener pleegt in het belang van de patiënt desgevallend multidisciplinair overleg
  - Mits afbakening van proportionaliteit/subsidiariteit rechtsgrond om van beroepsgeheim af te wijken + betrokkenheid

UITZONDERINGEN? LETTERLIJK

UITZONDERING 1: ART. 458 SW. (IN ARTIKEL ZELF)

- Art. 458 Sw: ... deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte of voor een parlementaire onderzoekscommissie getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet, het decreet of de ordonnantie hen verplicht of toelaat die geheimen bekend te maken...
- Aangifte besmettelijke ziekten
- Kennisgeving van bevalling/ aangifte van geboorte
- Aangifte van arbeidsongevallen
- Medisch verslag voorafgaand aan gedwongen opname in psychiatrisch ziekenhuis

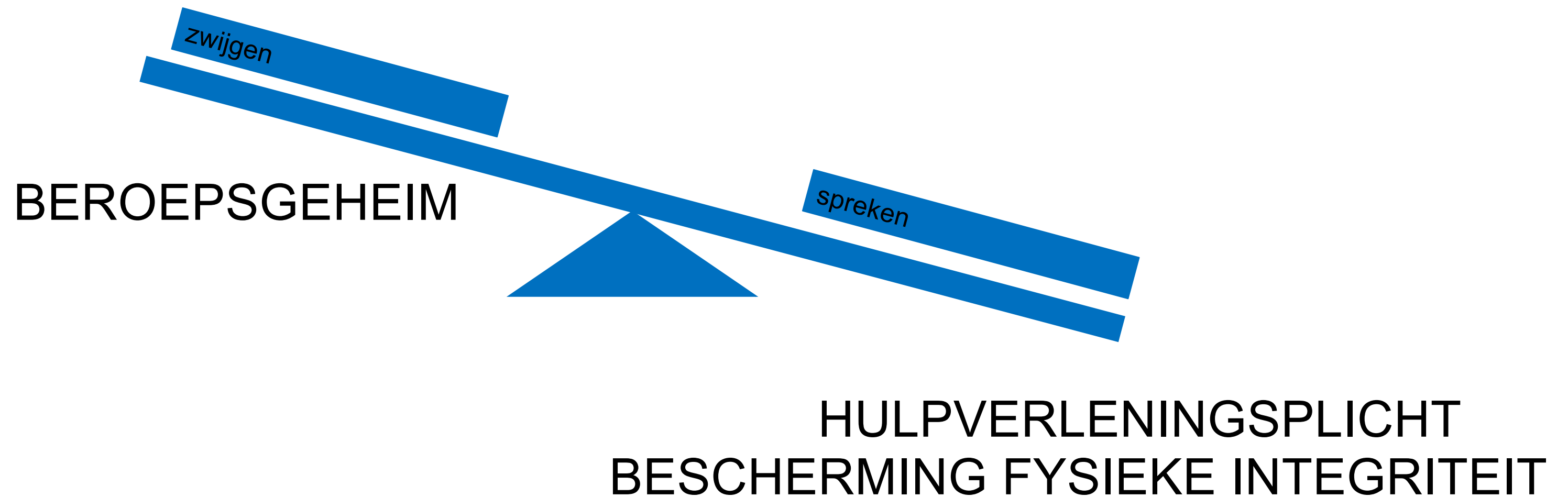
UITZONDERING 1: ART. 458 SW. (IN ARTIKEL ZELF)

- Art. 458 Sw: ... deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in recht of voor een parlementaire onderzoekscommissie getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet, het decreet of de ordonnantie hen verplicht of toelaat die geheimen bekend te maken...
- Aangifte besmettelijke ziekten
- Kennisgeving van bevalling/ aangifte van geboorte
- Aangifte van arbeidsongevallen
- Medisch verslag voorafgaand aan gedwongen opname in psychiatrisch ziekenhuis

UITZONDERING 1: ART. 458 SW. (IN ARTIKEL ZELF) GETUIGENIS AFLEGGEN IN RECHTE

- Art. 28 Code medische deontologie
  - De arts die in rechte getuigt, kan enkel in het belang van zijn patiënt een zwijgrecht inroepen.

UITZONDERING 2: NOODTOESTAND

UITZONDERING 3: ART. 458BIS SW - LETTERLIJK

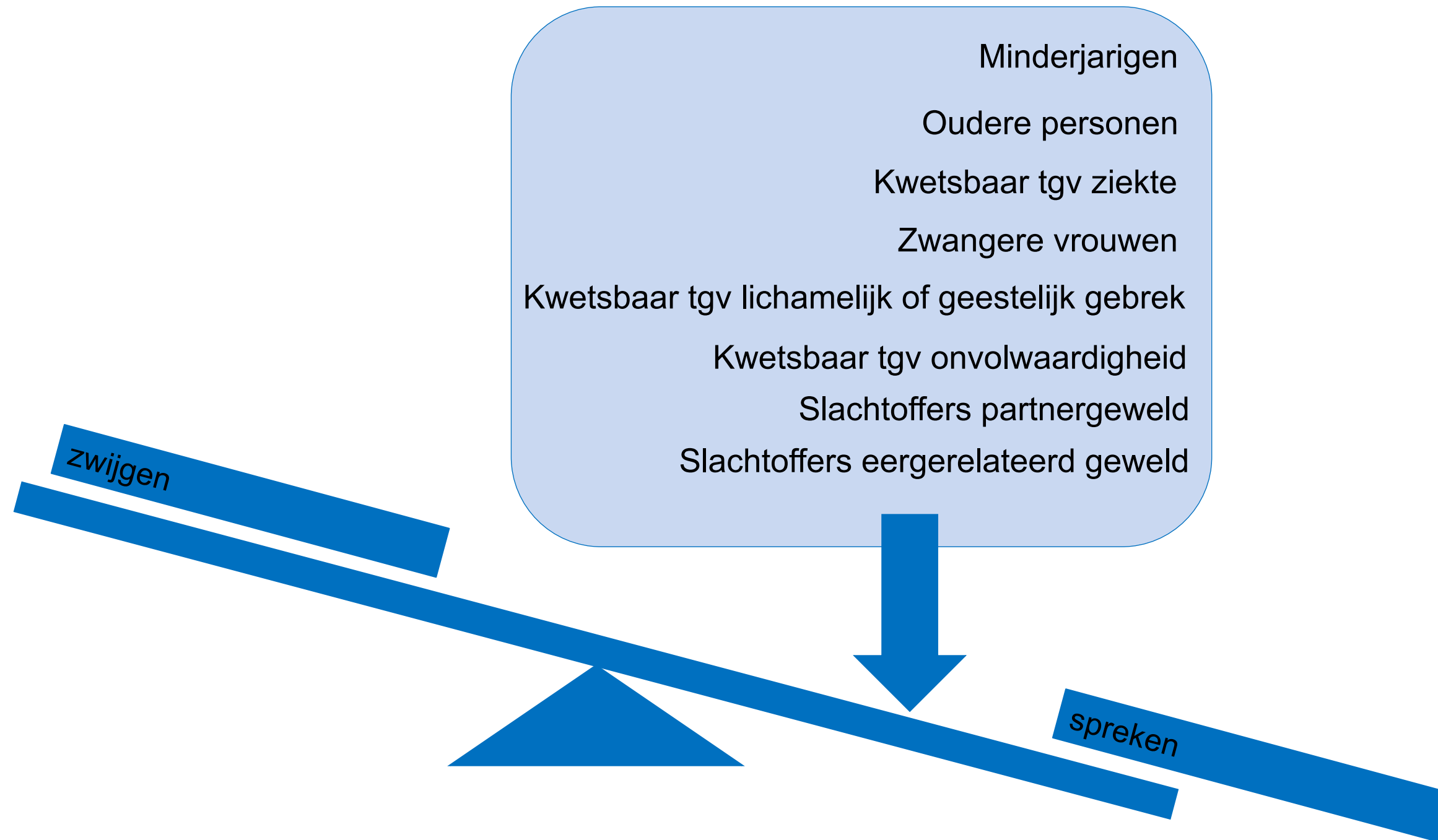
- Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een **misdrijf** zoals omschreven in de artikelen 371/1 tot 377, 377quater, 379, 380, 383bis, §§ 1 en 2, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425, 426 en 433quinquies, gepleegd op een minderjarige of op een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, partnergeweld, gebruiken van geweld, gepleegd omwille van culturele drijfveren, gewoontes, tradities, religie of de zogenaamde “eer”, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, **het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings**, hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen, hetzij wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de in voormelde artikelen bedoelde misdrijven en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen

UITZONDERING 3: ART. 458BIS SW – VOOR WELKE MISDRIJVEN?

- Voyeurisme
- Aanranding van de eerbaarheid
- Verkrachting
- Contact zoeken met minderjarige met oog op aanranding/ verkrachting
- Aanzetten tot prostitutie
- Kinderpornografisch materiaal
- Opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen
- Poging tot moord of doodslag
- Vrouwelijke genitale verminking
- Verlating van een kwetsbare persoon
- Opzettelijk voedsel of verzorging onthouden van een kwetsbare persoon
- Verwaarlozing van een kwetsbare persoon
- Mensenhandel

UITZONDERING 3: ART. 458BIS SW.

Zij moeten in eer en geweten en in functie van de aanwezige waarden het gedrag beoordelen dat het meest gepast is voor de situatie waarmee zij geconfronteerd worden. Zelfs in de – zonder twijfel zeldzamere – gevallen van het niet bijstaan van een persoon in nood, kan de therapeut kiezen voor andere vormen van hulp die even efficiënt zijn als de bekendmaking van de feiten aan het parket

UITZONDERING 4: ART. 458TER SW: CASUS-OVERLEG

- *Art. 458ter Sw.*
  - Exacte draagwijdte?
  - “Met het oog op de bescherming van de fysieke en psychische integriteit van de persoon of van derden
  - Parl. St: “onrustwekkendheid”?
- Nood aan wettelijke aflijning van zorgequipes
  - wie?
  - welke finaliteit?
  - welke modaliteiten?

UITZONDERING 4: ART. 458TER SW: CASUS-OVERLEG

- Bij dit overleg kunnen
  - Geheimplichtingen van verschillende disciplines
  - **En** niet-geheimplichtigen
  - Overleg plegen
- Overleg is vertrouwelijk, maar kan leiden tot vervolging. Wel enkel voor misdrijven waarvoor het werd georganiseerd
- Deelname is vrijwillig
- Onthulling van vertrouwelijke gegevens is mogelijkheid maar geen verplichting (behalve bij schuldig verzuim)

UITZONDERING 4: ART. 458TER SW: CASUS-OVERLEG

- Voorwaarden
  - Wettelijk of decretale regeling
  - Toestemming van procureur des Konings
- In toestemming van parket noodzakelijk omschrijving van
  - Deelnemers (mag in categorieën)
  - Finaliteit
  - Modaliteiten
- Toestemming gebeurt hoofdzakelijk via (algemeen) protocol, zelden ad hoc
  - Cf. bv. samenwerking/protocol spoeddienst-parketten Virga Jesse te Hasselt

UITZONDERING 5: GEDEELD BEROEPSGEHEIM

- Voorwaarden
  - personen zijn in dezelfde mate gebonden door beroepsgeheim
  - met dezelfde doelstelling en ten aanzien van dezelfde patiënt
  - in het belang van de patiënt
  - noodzakelijke informatie in licht van kwaliteit/continuïteit
  - patiënt op de hoogte
- Toestemming van de patiënt?

UITZONDERING 6: GEZAMENLIJK BEROEPSGEHEIM

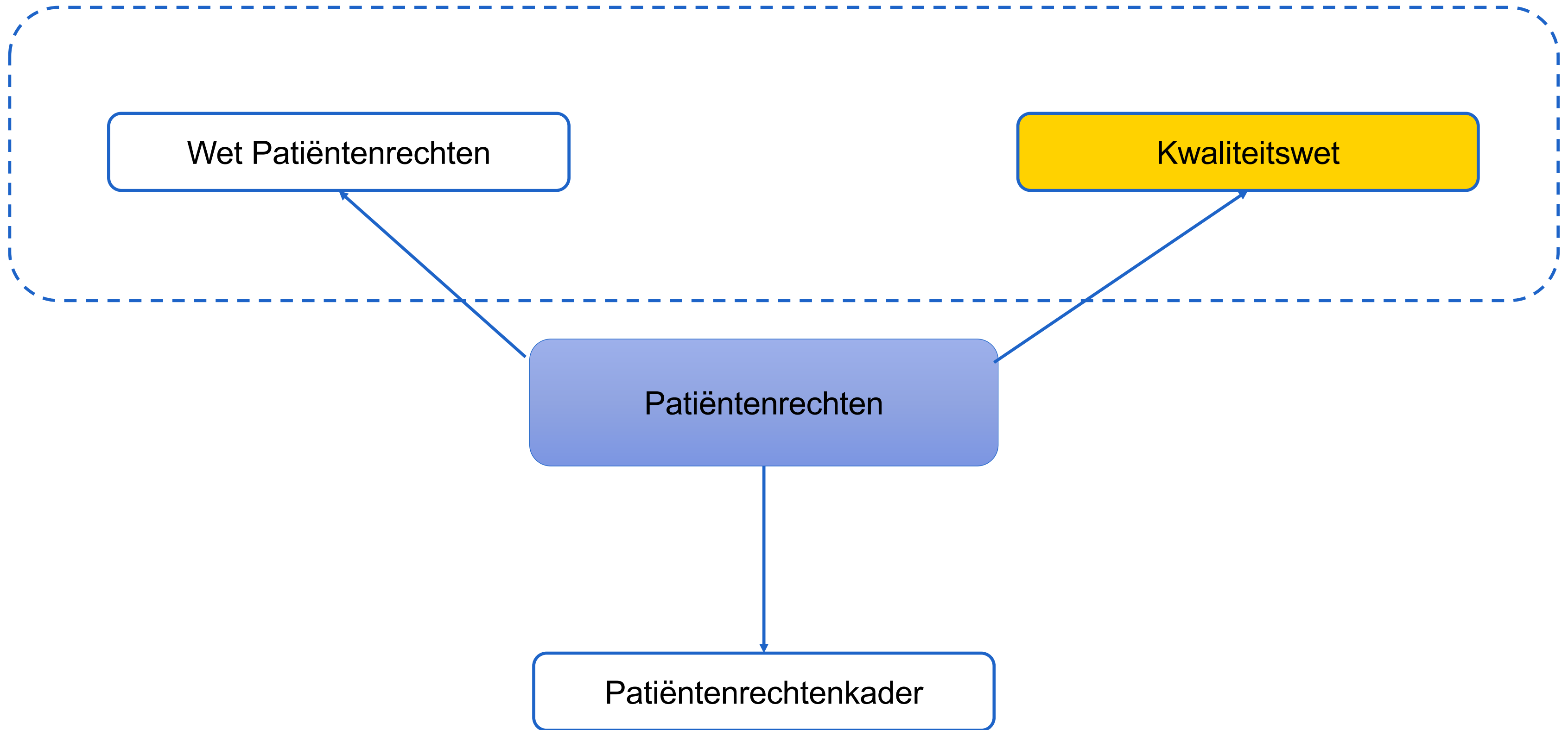
- Afgelijnde hulp- of zorgverleningseenheid die werkt in teamverband
- Samenwerkingsverband profileert zich naar patiënt als een team
- Relevante informatie
- Toestemming patiënt

UITZONDERING 7: TOESTEMMING VAN DE PATIËNT

- Toestemming van het slachtoffer rechtvaardigt sommige misdrijven
  - Rechtvaardigt de toestemming van de patiënt de schending van het beroepsgeheim?
  - Anders gezegd : kan de patiënt de hulpverlener ontslaan van zijn geheimhoudingsplicht?
- Hof van Cassatie: neen, want van openbare orde en patiënt kan daarover niet beschikken
  - Individueel & Algemeen belang ten grondslag van medisch beroepsgeheim
- Lagere rechtspraak, orde der artsen en de praktijk : ja, maar hulpverlener is niet verplicht in te gaan op de vraag van de patiënt

HERVORMING PATIËNTENRECHTEN

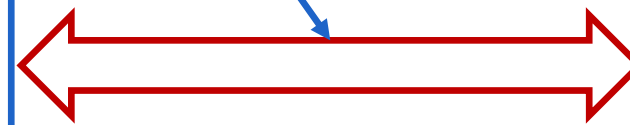

PATIËNT VERSUS ZORGVERLENER

*De patiënt heeft met eerbiediging van zijn menselijke waardigheid en zijn **zelfbeschikking** en zonder enig onderscheid op welke grond ook, **tegenover** de beroepsbeoefenaar recht op kwaliteitsvolle dienstverlening die beantwoordt aan zijn **behoeften** (art. 5 WP)*

Patiëntenautonomie
Zelfbeschikkingsrecht

Professionele autonomie
Diagnostische en therapeutische vrijheid

VOORDEEL

- Duidelijkheid!
  - De patiënt weet welke rechten hij heeft en kan ze afdwingen!

KNELPUNTEN

KNELPUNTEN

- Globale kennis van de Wet Patiëntenrechten
- Patiëntendossier
  - Impact digitalisering
- Onduidelijkheid vertrouwenspersoon/vertegenwoordiger
- Kwaliteit van zorg
- Klachtrecht

HERVORMING WET PATIËNTENRECHTEN

Frank Vandenbroucke

vice-eersteminister en minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid

Nieuwsbericht 18 april 2023

Modernisering van de wet op de patiëntenrechten

20 jaar na de Wet op Patiëntenrechten is het tijd om diezelfde wet klaar te stomen voor de toekomst. Dat komt in de eerste plaats omdat onze samenleving én ook ons zorglandschap in 20 jaar tijd flink zijn veranderd. De patiënt - en zijn omgeving - eist terecht zijn rechten op en is mondiger geworden. Maar ook de organisatie van onze gezondheidszorg steekt in een nieuw jasje, denk maar aan de nadruk op samenwerking en de mogelijkheden die digitalisering biedt. Na verschillende symposia, debatten én resoluties in het parlement de voorbije jaren over de Wet op Patiëntenrechten vroeg Frank Vandenbroucke, minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, aan patiëntenrechtexperten Tom Goffin (UGent) en Jacqueline Herremans (Balie van Brussel) om met die aanbevelingen aan de slag te gaan. Hun ontwerp om de wet een noodzakelijke update te geven, is nu klaar. Vandenbroucke: "Dit ontwerp past in een moderne visie op gezondheidszorg, waarbij een zorgverlener bij een behandeling of onderzoek rekening moet houden met doelstellingen die mensen in hun leven belangrijk vinden: ook dat is een patiëntenrecht. Vanuit diezelfde opvatting wordt ook de mogelijkheid van voorafgaande zorgplanning wettelijk verankerd." Het ontwerp van Goffin en Herremans wordt nu op de website van de minister ter beschikking gesteld voor feedback en opmerkingen voor iedereen die dat wenst. Dat kan tot 18 april, de Europese

PRINCIPE

- Patiëntenrechten als middel, niet als doel
- Evenwaardigheid & wederzijds respect
- “Wil” van de patiënt centraal

3 PIJLERS

Patiëntenrechten **in het belang** van de patiënt

Patiëntenrechten **samen met** de patiënt

Patiëntenrechten **door** de patiënt

1

PATIËNTENRECHTEN IN HET BELANG VAN DE PATIËNT

DE “WIL” VAN DE PATIËNT/ RECHT OP DOELGERICHTE ZORG

DOELGERICHTE ZORG IN DE EERSTE LIJN
BEVORDEREN – FONDS DR. DANIEL DE
CONINCK

- Van ziekte- en probleemgerichte zorg naar zorg die vertrekt vanuit de **doelen en waarden** van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood (PZON)
  - mensgerichte basishouding van zorg- en welzijnsprofessionals.
  - tijd en ruimte creëren voor het verhaal van de persoon

Aandacht voor waarden, levensdoelen, voorkeuren
- Respect voor diagnostische en therapeutische
vrijheid

VOORAFGAANDE ZORGPLANNING

1. Voorafgaande zorgplanning

- *een continu en dynamisch proces van reflectie en dialoog tussen de patiënt, eventueel de naasten, en de zorgverlener(s), waarbij toekomstige zorg- en ondersteuningsdoelen alsook wilsverklaringen en keuzemogelijkheden bij het levenseinde zoals palliatieve zorg en euthanasie besproken en gepland kunnen worden, die de besluitvorming bevorderen op het ogenblik dat de patiënt niet meer in staat is zijn wil te uiten*
  - Voorafgaande wilsverklaring
    - Positief
    - Negatief

2

PATIËNTENRECHTEN SAMEN MET DE PATIËNT

BETREKKEN VAN DERDEN

Patiënt

Vertrouwenspersoon

~~Art. 7 & 9~~

Centraal aanmelden mogelijk

Recht op intimiteit

Vertegenwoordiger

~~In het belang van de patiënt~~

Volgens de wil van de patiënt

Naasten

Zorgverlener

Multidisciplinair overleg

Interprofessioneel handelen

“In het belang van de patiënt pleegt hij desgevallend multidisciplinair overleg.”

SHARED DECISION MAKING

*De patiënt heeft met eerbiediging van **zijn menselijke waardigheid en zijn zelfbeschikking** en zonder enig onderscheid op welke grond ook, tegenover de beroepsbeoefenaar recht **op kwaliteitsvolle dienstverlening** die beantwoordt aan zijn behoeften (art. 5 WP)*

De gezondheidszorgbeoefenaar en de patiënt werken samen aan de optimale verstrekking van gezondheidszorg voor de patiënt.

§2. De patiënt en de gezondheidszorgbeoefenaar gedragen zich respectvol tegenover elkaar, andere patiënten en andere gezondheidszorgbeoefenaars”.

3

PATIËNTENRECHTEN DOOR DE PATIËNT

PATIENT EMPOWERMENT CENTRAAL

- Recht op vrije keuze
  - Informatie over bekwaamheden en ervaringen
- Recht op informatie
  - “Op maat van de patiënt”
    - Dialoog om te weten welke info patiënt behoeft
    - Patiënt als ervaringsdeskundige erkennen

WILSVERKLARINGEN

- Positief of negatief
- Aanduiden vertrouwenspersoon/vertegenwoordiger
- Al dan niet explicitering van voorafgaande zorgplanning

- Bekendheid
  - Verhoogde rol vertrouwenspersoon
  - Digitaal!

DIGITALE ONTSLUITING

- Geïnspireerd op art 40 Code van medische deontologie
  - *“De arts gebruikt de toegangsplatformen voor medische gegevens ter beschikking gesteld of gevalideerd door de publieke overheid.”*
- Patiënteninsteek voor e-health

EN NOG VEEL MEER

NOG VEEL MEER

Klachtrecht

Patiënt

Therapeutische
exceptie

Persoonlijke notities

Inzagerecht na
overlijden

Niet-zorgverleners

EVOLUTIE OF REVOLUTIE?

HERVORMING WET PATIËNTENRECHTEN

- Geen doel, maar een middel
- Geen stok om mee te slaan, maar een middel
- Geen saaie wettekst, maar een middel
  - **Een middel voor een kwaliteitsvolle, meer patiëntgerichte gezondheidszorg**
- Geen eindpunt, maar een nieuw begin!

Prof. dr. Tom Goffin
Vakgroep Volksgezondheid en eerstelijnszorg
Faculteit Geneeskunde en
Gezondheidswetenschappen
tom.goffin@ugent.be

Twitter: @tom_goffin; @metamedica_be
LinkedIn: Tom Goffin